

La banda sonora de la vida

La música a *Tòquio Blues* i a *Alta Fidelitat*

Què?

-
- El que presento aquí és un estudi comparatiu de dos personatges, d'orígens diferents, a través de la música. *Tòquio Blues*, escrita pel japonès Haruki Murakami i *Alta Fidelitat*, escrita pel britànic Nick Hornby. Agafant com a nexa d'unió la música popular contemporània i el fet que un personatge pertany a la cultura oriental i l'altre a la cultura occidental. Tenint més en consideració el primer, ja que és el que se sent influenciat per una música no pròpia de la seva cultura.
 - La qüestió que em vaig formular com a punt de sortida és: què fa que dos personatges separats a milers de quilòmetres es defineixin en un paral·lelisme format per la mateixa classe de música?
 - En primer lloc comparo les dues novel·les i els seus personatges a través de l'anàlisi de les funcions socials de la música que Simon Frith descriu dins del seu article 'Hacia una estética de la música popular
 - En segon lloc analitzo en Toru dins d'una dicotomia entre orient i occident
 - Finalment comparo la novel·la i la pel·lícula *Alta Fidelitat*
-

Com i per què?

- El fet que em decidís per aquest tema va ser per un seguit de circumstàncies. Acabava de llegir *Tòquio Blues* i m'havia sentit fascinada pel caràcter d'en Toru Watanabe; mentre decidia sobre què treballava en Joan Elies va nombrar el llibre *Alta Fidelitat* en un dels missatges de l'aula. Havia llegit la novel·la feia uns anys i també havia vist la pel·lícula al cinema. Automàticament vaig fer una associació d'idees i vaig pensar que podia ser un tema interessant. Em vaig posar en contacte amb en Carles Prado i en Joan Elies, els meus tutors en el periple, i gràcies a les seves pautes em vaig posar a treballar a mesura que ampliàvem possibles hipòtesis.
 - Un cop posades les bases sobre les quals treballar, em vaig posar a documentar-me. Com m'havien advertit els meus tutors la bibliografia del tema és escassa així que jo mateixa m'havia de fer la teoria. El primer que vaig fer va ser rellegir-me *Alta Fidelitat* i veure de nou la pel·lícula. Em vaig rellegir l'article de Frith 'Hacia una estética de la música popular', per veure com podia relacionar les dues novel·les a través de la música per trobar diferències i similituds entre els personatges.
 - Poc a poc vaig anar donant forma a les meves idees i associacions fins obtenir-ne el resultat final esquematitzat en aquesta presentació.
 - Vull agrair sincerament l'ajuda i el suport dels meus tutors, sense oblidar els companys i altres professors del curs, que amb els seus comentaris dins dels diferents debats oberts als diferents blocs, també m'han ajudat en les meves pròpies reflexions pel treball.
-

Introducció: música i colonització. Identitat i nacionalisme.

- Situació de la música dins la nostra vida i societat. Importància dins del patrimoni cultural de les civilitzacions.
 - La música, associada al folklore de cada cultura particular adquireix universalització.
 - Paral·lelisme entre colonització estricta (època d'expansió imperial) i colonització cultural (la música provinent de mercats forts econòmicament té més mitjans per expandir-se)
 - Colonialisme lligat a occidentalisme: idees de Shih en el seu article 'Literatura global i tecnologies del reconeixement' i Said a '*Orientalisme*'. La superioritat d'allò europeu es manifesta ara en forma de cultura.
-

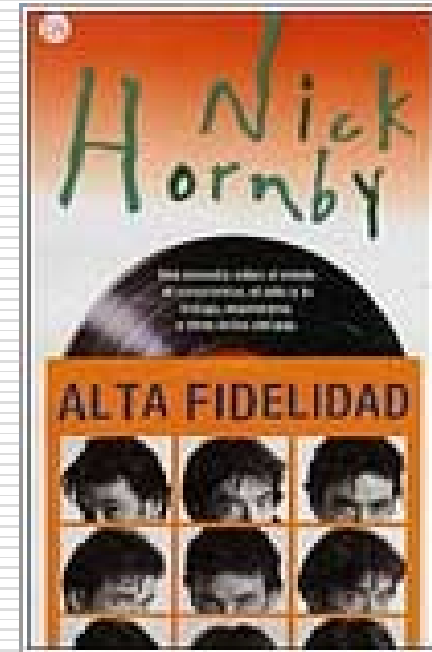
Tòquio Blues – Toru Watanabe

- Narra en clau retrospectiva l'adolescència d'en Toru al Japó dels anys 60 i la relació entre dues noies oposades, la Naoko i la Midori
- La música és present en la vida d'en Toru: n'és un fan, l'ajuda a recordar, regala discos i treballa en una botiga de discos.
- Toru molt influenciat per la cultura oriental, això el porta a no saber ben bé on es troba.
- Personatge que busca l'anonimat. Amb l'arribada de l'adolescència, deixa la seva ciutat natal, un lloc on tothom el coneix, per mudar-se a un lloc on no el conegui ningú.
- Als 37 anys, de ple en l'edat adulta, segueix mirant amb nostàlgia a l'adolescència.

Rob Fleming – *Alta Fidelitat*

- ❑ La història d'en Rob Fleming, un noi de 37 anys que té una botiga de discos a Londres, on viu. La ruptura amb la parella li fa recordar les seves relacions adolescent.
- ❑ En Rob està perfectament integrat dins la seva cultura, no planteja dubtes sobre la seva identitat (nacional).
- ❑ Amb l'arribada de l'adolescència també es muda a la gran ciutat en busca de l'anonimat.
- ❑ Als 36 anys segueix, com en Toru, segueix mirant enrere, intent entendre en què va fallar respecte a les seves primeres relacions.
- ❑ La recerca de l'amor és present en les dues novel·les.

Funció social de la música

- Basant-me en l'article de 'Hacia una estética de la música popular', especialment en l'apartat que descriu les funcions socials de la música, escrit pel sociòleg Simon Frith, el poso en context a través de les dues novel·les.
 - Frith analitza en el seu article les bases de la música popular en relació amb l'audiència i amb la societat.
 - La música i la seva relació amb l'individu com a ésser individual i com a part d'una societat.
-

Funció social -1-

Qüestió d'identitat

- A través de la música creem la definició de nosaltres mateixos. Procés d'inclusió i d'exclusió. En d'altres paraules, som allò que ens agrada i no som allò que ens desagrada.
 - *A Tòquio Blues*: En Toru és un adolescent que se sent desplaçat i que no troba el seu lloc al món. Viu en una contradicció interna entre el que és i el que sent. A través de la cançó de The Doors 'People are strange' mostra aquesta sensació d'inadaptat en que es troba. (Murakami, 1987, p. 181).
 - *A Alta Fidelitat*: En Rob i els seus col·legues jutgen a la gent segons els seus gustos musicals. La gent que no té les seves mateixes preferències, 'ofèn amb el seu gust lamentable' (Hornby, 1995, p. 71)
-

Funció social -2-

Via per administrar la relació entre la vida pública i la privada

- La música ajuda a donar veu a emocions i sentiments. Cançons temàtica amorosa (sobretot heterosexual) molt presents músiques orientals i occidentals.
 - Com apunta Frith, la música 'dóna forma a les emocions que no es podrien explicar d'una altra manera sense resultar incòmodes o incoherents' (Frith, 1987).
 - En Rob d'Alta *Fidelitat* grava una cinta de música per declarar-se. Els sentiments prenen forma a través de la música.
-

Funció social -3-

- Memòria i temps
- La música, segons Frith, té 'capacitat per detenir el temps...dota a les nostres experiències d'un temps on transcórrer; les cançons i les melodies són sovint la clau per recordar coses que succeïren en el passat' (Frith, 1987). Importància de la música durant la joventut.
- Amb la maduresa de l'individu, menor implicació amb la música.
- A *Tòquio Blues*: inici de la novel·la quan en Toru arriba a Hamburg i quan sent la melodia de *Norwegian Wood* és transportat als seus anys d'estudiant a Tòquio. 'Com sempre, aquella melodia em va commoure... Era la tardor del 1969 i estava a punt de fer 20 anys (Murakami, 1987, p.10-11)
- A *Alta Fidelitat*: en Rob pensa que 'la música sentimental té la qualitat especial de portar-te enrere en el temps a la vegada que t'hi porta endavant' (Hornby, 1995, p. 81). En Rob organitza la seva col·lecció de música segons la seva adquisició. Escriu la seva 'autobiografia sense haver-se de molestar a agafar la ploma' (Hornby, 1995, p. 71-72)

Funció social -4-

Quelcom que es posseeix, sentit abstracte, no material

- Síntesi de les 3: memòria, amor, identitat formen part de la vida.
 - Els nostres protagonistes tenen gustos mateix pel tipus de música: pop occidental. Toru no `posseeix allò propi.
 - Pop relacionat amb melancolia, tristesa a les dues novel·les. `No sé si m'agrada (la música pop perquè sóc infeliç, o si sóc infeliç perquè m'agrada' (Rob a *Alta Fidelitat*, Hornby, 1995, p. 200)
-

Toru Watanabe: entre orient i occident

- Toru, japonès que té una lluita interna entre la seva cultura i la occidental, sentint-se més proper a la segona.
 - Paral·lelisme relacions Japó-Occident al llarg de la història. Comencen al segle XVI amb St. Francesc Xavier i el seu intent d'evangelització. Reacció del país: llei per expulsar sacerdots. Principi segle XVII prohibició de creure en l'adoctrina cristiana.
 - Segle XIX els americans els "obliguen" a obrir-se al país. Primer consolat. Japonesos 1876 obliguen Corea a fer el mateix: Guerra contra la Xina. Al 1905 guerra amb Rússia: primera victòria d'un país no europeu enfront d'un país europeu.
 - 1868 revolta nobiliària –revolució- provoca imitació món occidental, que és veurà augmentada després de la Segona Guerra Mundial.
 - **Estereotips caràcter japonès:** Seguint Marvin Harris a *Introducción a la Antropología General*: deferents, tímids, modestos, conformista i dependent de l'aprovació del grup. Toru no hi acaba d'encaixar: noi independent que no li importa el que els demés pensin, de qui els referents culturals són occidentals
 - Dicotomia Toru orient/occident exemplificada a través de la seva relació amb Naoko i Midori, les dues noies entre les que es debat.
-

Toru Watanabe: entre orient i occident.

Personificació en clau nacional: Naoko vs. Midori

Naoko/Orient – Una noia introvertida, emocionalment fràgil. Amiga d'en Toru a l'institut. Novia del seu millor amic, que es suïcida.

- Els dos caminen per Tòquio separats per unes passes de distància. Història d'amor inacabada: en Toru no pot "aconseguir" formar part de la seva pàtria.
 - Episodi residència: viatge llarg i complicat – recorda periples imperis en colonitzar. Residència: recorda caràcter japonès: sentit de grup, aïllament per evitar influències alterin caràcter
 - En Toru la "rebutja" quan es decanta per la Midori. En Toru no pot evitar sentir-se culpable de no "estimar-la", i mai en supera la seva mort: al·lusió a no acceptació de la pàtria.
-

Midori/Occident - La Midori és una companya d'en Toru a la universitat. Oposada a la Naoko: extravertida, alegre, vital que com 'sortida de l'altra banda de la terra' (Murakami, 1987, p. 261).

- Viu el sexe de manera oberta: alliberament sexual al món occidental a la dècada dels 60.
 - Li atrau d'en Toru la seva manera de pensar i actuar. Tota l'altra gent el veu com algú estrany.
 - La tria com a companya per sobre de la Naoko: al·lusió preferència per allò occidental. A en Toru l'atrau el fet que ella sigui tan oberta.
-

La mort a orient i a occident

□ Orient- Japó

- País de l'harakiri.
- Idea de suïcidi, present joventut japonesa; acte de valentia i sacrifici.
- Toru experimenta la mort de forma natural, des de l'adolescència. Part de la seva cultura, però no ho comparteix. 'Decideix continuar vivint' (Murakami, 1987, p. 259).
- Música present en els funerals: funeral 'particular que fan en Toru i la Reiko per la Naoko

□ Occident

- Tema considerat tabú.
 - Idea de suïcidi: acte de covardia, de fracassats.
 - Rob s'enfronta a la mort per primera vegada als 35 anys. Se sent desconcertat, no sap com actuar. Sentiment de por. Busca refugi en la música, però 'no hi ha una sola cançó (pop) sobre la mort' (Hornby, 1995, p. 275)
 - Música present en els funerals. En Rob fa una llista de cançons que voldria que sonessin al seu funeral.
-

La importància del títol

Títol original de *Tòquio Blues: Norwei no mori* (Norwegian Wood), títol d'una cançó Beatles. Relevància títol per captar públic i èxit.

The Beatles – Norwegian Wood

I once had a girl, or should I say, she once had me...
She showed me her room, isn't it good, Norwegian wood?

She asked me to stay and she told me to sit anywhere,
So I looked around and I noticed there wasn't a chair.

I sat on a rug, biding my time, drinking her wine
We talked until two and then she said, "It's time for bed"

She told me she worked in the morning and started to laugh.
I told her I didn't and crawled off to sleep in the bath

And when I awoke, I was alone, this bird had flown
So I lit a fire, isn't it good, Norwegian wood.

Què ens diu el títol a cada cas

Norwegian Wood

- Relació títol-narració, coneixement previ de la cançó.
- Semblança cançó amb alguns passatges de la novel·la.
- Inici records que formen el conjunt de la narració.
- Citada al llarg de la novel·la en relació a Naoko; la seva cançó preferida.
- Importància del Beatles a la època de Murakami. Relació amb l'èxit entre els seus coetanis.

Tòquio Blues

- Decisió de traducció imposada. Norwegian Wood no és una de les cançons més conegudes dels Beatles: en dificulta la identificació
 - Menys específic però relació títol-narració també present.
 - Tòquio situa la novel·la en l'espai on es desenvolupa.
 - Blues: un gènere musical. La música és present a la novel·la. En anglès tristesa, nostàlgia sentiments presents a *Tòquio Blues*.
-

La pel·lícula Alta Fidelitat i la *mort de l'autor*

- ❑ Trama de la pel·lícula fidel a la de la novel·la. El més destacable: canvi de situació de Londres per Chicago.
 - ❑ John Cusack el protagonista i guionista, natiu de Chicago. Identificació de la novel·la a partir de la pròpia experiència. Facilita traslladar l'escenari de l'obra sense que aquesta perdi la seva essència.
 - ❑ Relació amb *La mort de l'autor*, de Roland Barthes. Desplaçament de l'atenció de l'autor al lector. Multitud de significats d'un text, cadascun basada en l'experiència de cada lector.
-

Conclusió

- La música sempre ens acompanya. Sols o en companyia. Relació èxit novel·les: facilitat d'identificar-se amb elles i amb la música.
 - Occident marca tendències: paràmetres per tenir èxit. Hornby, autor occidental (font de primera mà). Murakami, acceptació degut a occidentalització del seu personatge (ha viscut uns anys a Amèrica).
 - Elements presents a *Tòquio Blues*, situats al Japó, però poden ser fàcilment transportats a qualsevol gran ciutat occidental. Com demostren la novel·la i la pel·lícula *Alta Fidelitat*.
-

Bibliografia

Lectures

- - Hornby, Nick (2002). *Alta Fidelidad*. 3a. ed. Madrid: Punto de Lectura.
- - Murakami, Haruki (2005). *Tòquio Blues*. Barcelona: Empúries (Narrativa).

Obres de referència

- Barry, Peter (1995). *Beginning Theory: an introduction to literary and cultural theory*. 2nd ed. Manchester: Manchester University Press.
- Cuddon, J.A.; Preston, C.E. (2000). *The Penguin dictionary of literary terms and literary theory*. 4th ed. Londres: Penguin.
- Culler, Jonathan (2000). *Breve introducción a la teoría literaria*. Barcelona: Crítica (Inédito).
- Frith, Simon (1987). Hacia una estética de la música popular. En *The politics of composition, performance and reception*. Eds. Richard Leeper y Susan McClary. Cambridge: Cambridge University Press.
- Frith, Simon (1978). *Sociología del Rock*. Madrid: Ediciones Jucar (Los juglares. Series especial).
- Harrys, Marvin (1988) *Introducción a la antropología general*. 6ª. ed. Alianza Editorial (Manuales. Ciencias Sociales).
- Kinder, H., Higelmänn, W. (1999) *Atlas histórico mundial (II)*. 19a. ed. Madrid: Istmo
- Shih, Shu-mei. "Global Literature and the Technologies of Recognition". *PMLA*, vol. 119, núm. 1 (2004): 16-30.
- Yukio, Kaibara (2000) *Historia del Japón*. Mèxic: Fondo de cultura econòmica.

Pàgines web consultades

- <www.sing365.com/music/lyric.nsf/Norwegian-Wood-lyrics-The-Beatles> [data accés: 9 de febrer 2008]
- <www.penguin.co.uk/static/cs/uk/0/minisites/nickhornby/books/hf_talk.html#talk> [data d'accés: 6 febrer 2008]